

i emblemàtics de la ciutat. Més enllà de Masó, aquí els protagonistes són els forjadors Cadenes, els ceramistes Coromina, els picapedrers Xirgu i Caselles i el fuster Mota, és a dir, tots els artesans que amb el seu ofici van fer possible el projecte de Masó, i, en un paper destacadíssim, Alfons Teixidor, promotor de l'obra i per tant responsable últim de la materialització de les idees de l'arquitecte gironí.

Com en la majoria de casos, el més interessant de l'exposició (que es podrà veure fins al 7 de setembre) és la publicació que l'acompanya, en tant que element que perviu després de la clausura de l'exposició i, a més, perquè permet conèixer a fons i reposadament el resultat del treball que ha fet possible la mostra. A *La Casa Teixidor de Masó. El promotor, l'arquitecte i els seus col·laboradors*, com bé explica el títol, Josep Pujol dona a conèixer qui és qui en el projecte. Quan semblava que de Masó estava tot dit, Pujol, amb la seva incansable recerca, ha desempolsat alguns noms, com els dels picapedrers Xirgu i Casellas, que únicament havien estat esmentats en altres monografies, i els ha pogut dotar d'una cara i d'una carrera professional. Quan es parla dels artesans amb qui treballava Masó sempre apareixen els germans Coromina de la Bisbal, als quals també es dedica un capítol, però Pujol ha ampliat el cercle a tots aquells que van treballar directament

o indirectament en l'obra de La Punxa, dels quals ha intentat traçar una biografia.

Els diversos capítols en què està dividit el llibre es dediquen monogràficament a un element de l'obra: el promotor, el projecte arquitectònic, els ferros d'art, els vitralls, la ceràmica i la pedra. Aquesta estructura revela la concepció que regeix el projecte: posar a un mateix nivell tots els protagonistes del procés constructiu i defugir l'estructura tradicional de promotor, arquitecte i artesans. Aquests últims són ara tractats individualment, i l'autor dedica un capítol a qüestionar-se quina fou l'autèntica relació que varen mantenir amb l'arquitecte: foren creadors i col·laboradors en les obres de Masó, o simples instruments per materialitzar les idees de l'arquitecte? En aquest nou plantejament es reconeix també el paper del promotor, una figura sovint menystinguda en la història de l'arquitectura. A *La Casa Teixidor de Masó. El promotor, l'arquitecte i els seus col·laboradors*, Pujol recupera unes figures, com la de la família Cadenes, que

esdevenen peces clau per conèixer el panorama artístic de la Girona del primer terç del segle XX.

Gemma Domènech Casadevall

Sant Cristòfol i Girona

SÁNCHEZ, Anna.

Sant Cristòfol a Girona. Una capella, un portal i un carrer.
Museu d'Art de Girona.
Girona, 2007. 94 pàgines.

La present publicació podria haver estat un llibre típic, de repàs de la iconografia del sant, de les seves festivitats i de les ubicacions de les seves imatges a la ciutat. Tanmateix, un cop oberta la primera pàgina del llibre, el lector s'adona que va molt més enllà del que seria previsible. L'edició es presenta com un cabdell de fil gegant que l'autora permet anar desenredant a gust del lector. Ni tan sols és necessari seguir l'ordre dels capítols.

I és que el llibre dedicat a la veneració de sant Cristòfol és molt més que un repàs de la seva iconografia a Girona. La capella, el portal i el carrer són els motius que utilitza l'autora per endinsar-nos en la història de la ciutat, per transmetre'ns el misticisme de l'edat mitjana, les turbulències de la moderna i els nous usos de la contemporània. Mitjançant l'estudi de les diverses representacions del

sant, ens permet entrar a la vida de la confraria dels hortolans, conèixer els mecanismes de control per part del clavari i entendre quin era el seu funcionament. Ens ofereix un repàs històric de l'ocupació de les cases que delimiten el carrer Sant Cristòfol, actualment anomenat Bisbe Cartanyà. També dedica un capítol a una breu biografia del matrimoni Mathieu i revela quin paper van exercir en els encara avui denominats jardins de la Francesa.

A banda d'això, no descuida la principal finalitat de la publicació i presenta un estudi exhaustiu de tots els elements relacionats amb el sant a Girona.

És per tots aquests motius que diríem que aquesta és una publicació rodona. Si bé assoleix amb escreix l'objectiu d'apropar el lector a la veneració del sant i a tot el que comportà a nivell històric, no oblidia els petits detalls que poden fer de la seva lectura un plaer literari que ens permet estimar, una mica més, la ciutat immortal.

Marta Pi Vázquez